

Verkställande direktören Peter Nyl-
linge

PwC AB

113 97 Stockholm

Kvalitetskontroll av auktoriserade revisorer samt registre- rade revisionsbolag som utför lagstadgad revision i företag av allmänt intresse

Revisorsinspektionen skriver av ärendet.

Det åligger Revisorsinspektionen (RI) att minst vart tredje eller vart sjätte år genomföra sådan kvalitetskontroll som avses i artikel 26 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 537/2014 av den 16 april 2014 om särskilda krav avseende lagstadgad revision av företag av allmänt intresse och om upphävande av kommissionens beslut 2005/909/EG.¹

RI har under 2017 kvalitetskontrollerat det registrerade revisionsbolaget PwC AB (PwC). Kontrollen har varit såväl system- som uppdragsbaserad. Den uppdragsbaserade kontrollen har omfattat ett urval av nio revisorer och lika många av dem genomförda revisionsuppdrag.

Vid dessa kontroller har inte framkommit annat än att PwC och att de kvalitetskontrollerade revisorerna i allt väsentligt bedriver sin revisionsverksamhet i enlighet med god revisorssed och god revisionssed, se bifogad promemoria.

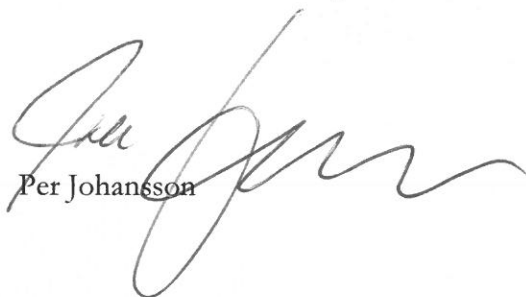
PwC föreläggs att senast den 9 februari 2018 informera RI om de åtgärder som har vidtagits eller planeras med anledning av de rekommendationer och iakttagelser som framgår av myndighetens promemoria.

Ärendet avseende det registrerade revisionsbolaget PwC AB ska skrivas av.

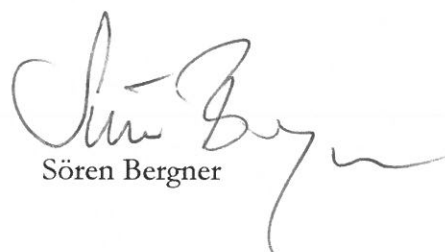
¹ Motsvarande krav avseende auktoriserade och godkända revisorer och registrerade revisionsbolag som har ett eller flera revisionsuppdrag i företag, vars överlåtbara värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad eller på en motsvarande marknad utanför EES (börsnoterade företag) fanns, före den 17 juni 2016, i 27 a § revisorslagen (2001:883).

Postadress/Postal address	Besöksadress/Visiting address	Telefon/Telephone	Org.nr
Box 24014	Karlavägen 104	08-738 46 00	202100-4805
104 50 Stockholm	www.revisorsinspektionen.se	+46-8-738 46 00	
Sweden	ri@revisorsinspektionen.se		

Detta beslut har fattats av myndighetschefen Per Johansson i närvaro av tf. chefsjuristen Anders Ahlgren, chefsrevisorn Carin Rytöft Drangel samt revisionsdirektören Sören Bergner som har föredragit ärendet.

Per Johansson

Sören Bergner

Bilaga: Promemoria

Aktbil 4.1
(5)

Kvalitetskontroll av auktoriserade revisorer samt registrerade revisionsbolag som utför lagstadgad revision i företag av allmänt intresse

1 Inledning

Det åligger Revisorsinspektionen (RI) att minst vart tredje eller vart sjätte år genomföra sådan kvalitetskontroll som avses i artikel 26 Europaparlamentets och rådets förordning nr 537/2014 av den 16 april 2014 om särskilda krav avseende lagstadgad revision av företag av allmänt intresse och om upphävande av kommissionens beslut 2005/909/EG (EU-förordningen).¹

RI har under år 2017 kvalitetskontrollerat det registrerade revisionsbolaget PwC AB (PwC). Kontrollen har varit såväl system- som uppdragsbaserad (se nedan). Den har omfattat ett urval av nio revisorer och lika många av dem genomförda revisionsuppdrag för klienter vars räkenskapsår avslutades 2016. I sju av uppdragen är PwC vald som revisor och de utvalda revisorerna är utsedda till huvudansvariga revisorer och i två av uppdragen är revisorerna personvalda. I det efterföljande används genomgående begreppet ansvarig revisor.

¹ Motsvarande krav avseende auktoriserade och godkända revisorer och registrerade revisionsbolag som har ett eller flera revisionsuppdrag i företag, vars överlåtbara värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad eller på en motsvarande marknad utanför EES (börsnoterade företag) fanns, före den 17 juni 2016, i 27 a § revisorslagen (2001:883).

Vid kvalitetskontrollen har RI beaktat de strängare regler som sedan den 17 juni 2016 gäller för revisorer som utför lagstadgad revision i företag av allmänt intresse.

RI har genomfört den systeminriktade kontrollen i samverkan med den amerikanska tillsynsorganisationen Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB).

De slutsatser som RI har dragit i samband med de genomförda kvalitetskontrollerna redovisas i denna rapport och omfattar områden där RI har funnit brister. Områden där RI har funnit att PwC i allt väsentligt uppfyller gällande krav kommenteras inte närmare.

2 Genomförandet av RI:s kvalitetskontroller

2.1 Kvalitetskontrollens mål och begränsningar

RI:s periodiskt återkommande kvalitetskontroll sker dels på företagsnivå, dels på uppdragsnivå.

På företagsnivå görs en systembaserad kvalitetskontroll av revisionsföretaget.

Kontrollen innebär att RI granskar hur revisionsföretagets system och processer är utformade och fungerar. Syftet är att säkerställa att revisionsuppdrag i företag av allmänt intresse utförs enligt god revisorssed och god revisionssed.

På uppdragsnivå genomförs RI:s kvalitetskontroll med inriktning på hur lagstadgad revision utförs i enskilda uppdrag. Genom den uppdragsbaserade kontrollen får RI underlag för att bedöma såväl effektiviteten i revisionsföretagets system för kvalitetssäkring som kvaliteten i enskilda revisorers arbete.

Kvalitetskontrollen görs utifrån ett risk- och väsentlighetsperspektiv och för att ge RI rimlig grund för sina slutsatser om kvaliteten i utförd revision.

Kvalitetskontrollen innebär inte att RI går igenom en avslutad revision i alla dess delar eller att en fullständig analys görs av alla förhållanden i revisionen. Syftet är inte heller att bedöma om, de av revisorerna, granskade årsredovisningarna eller annan extern rapportering har varit i alla avseenden korrekt utformade.

3 Iakttagelser vid RI:s systembaserade kvalitetskontroll

3.1 Inledning

Det åligger ledningen för ett revisionsföretag att inrätta och upprätthålla ett kvalitetskontrollsystem som innefattar riktlinjer och rutiner för hantering av vart och ett av följande områden.²

- Ledningens ansvar för kvalitet inom revisionsföretaget
- Relevanta yrkesetiska krav
- Acceptera och behålla kundrelationer och särskilda uppdrag
- Personal
- Hur uppdrag utförs
- Övervakning

Målet ska vara att inrätta och upprätthålla ett kvalitetskontrollsystem som ger revisionsföretagets ledning rimlig säkerhet att företaget och dess personal följer standarder för yrkesutövningen och tillämpliga krav i lagar och andra författningar, och att rapporter som ansvariga revisorer lämnar är korrekta med hänsyn till omständigheterna.

Ett revisionsföretags riktlinjer och processer ska vara sådana att de befrämjar en intern kultur där kvalitet ses som en nödvändighet i uppdragsverksamheten. Av betydelse är att företagets organisation är sådan att tillräckliga gemensamma resurser byggs upp för kvalitetsfrämjande åtgärder.

RI har som en del av kvalitetskontrollen följt upp de iakttagelser som gjordes i samband med den förra systembaserade kvalitetskontrollen av PwC (dnr 2014-532). Inspektionen kan konstatera att revisionsföretaget har vidtagit relevanta åtgärder i de delar som omfattades av RI:s tidigare iakttagelser.

² EU-förordningen, revisorslagen (2001:883), förordning (1995:665) om revisorer, Revisorsnämndens föreskrifter (RNFS 2001:2) om villkor för revisorers och registrerade revisionsbolags verksamhet och ISQC 1 (International Standard on Quality Control 1 – Kvalitetskontroll för revisionsföretag som utför revision och översiktlig granskning av finansiella rapporter samt andra bestyrkandeuppdrag och näraliggande tjänster).

3.2. RI:s bedömning av PwC:s system och processer

RI bedömer att de ledningsfunktioner, system, rutiner, riktlinjer och policyer som har byggts upp inom PwC generellt möter kraven för att uppfylla gällande kvalitetsnormer (se avsnitt 3.1 ovan).

4 Iakttagelser vid RI:s uppdragsbaserade kvalitetskontroll

4.1 Inledning

RI:s uppdragsgenomgångar har inte enbart som syfte att bedöma om revisionsföretaget och de vid detta verksamma revisorerna uppfyller gällande krav på god revisorssed och god revisionssed. RI:s kvalitetskontroll ska även bidra till en utveckling av revisionskvaliteten i de enskilda uppdragen.

RI presenterar vid genomgångar med ansvarig revisor sina iakttagelser och förslag till åtgärder för att utveckla revisionskvaliteten. Iakttagelser och synpunkter som avser mer generella frågor, brister eller andra frågor som RI vill lyfta fram, sammanfattas i denna rapport till ledningen för PwC.

4.2 Dokumentation

Bestämmelser om dokumentation finns i 24 § revisorslagen och 2–4 §§ RN:s föreskrifter. Dokumentationen ska vara tydlig och sammanställd på ett överskådligt sätt. Av dokumentationen ska framgå bl.a. hur granskningen har planerats, vilken granskning som har genomförts, när granskningen har utförts, vilka iakttagelser som har gjorts och vilka slutsatser som har dragits. Underlåtenhet att fullgöra dokumentationsskyldigheten på ett riktigt sätt bedöms som allvarlig, eftersom den försvårar en analys och en tillfredsställande bedömning av arbetet i efterhand. Även ISA³ 230 *Dokumentation av*

³ International Standards on Auditing

revisionen behandlar revisorns dokumentationsskyldighet. Av standarden framgår att revisorn ska upprätta dokumentation som utgör en tillräcklig och ändamålsenlig dokumentation av grunden för revisors rapport och att revisionen har planerats och utförts enligt ISA samt tillämpliga krav i lagar och andra författningar.

De slutsatser som dragits av inhämtade revisionsbevis ska vara fullständiga och tydligt dokumenterade. Av ISA 230 p. A 9 framgår följande:

En viktig faktor när det gäller att bestämma formen för, innehållet i och omfattningen av revisionsdokumentation av betydelsefulla frågor är omfattningen av den professionella bedömning som har använts när arbetet har utförts och resultaten har utvärderats. Dokumentation av de professionella bedömningarna bidrar, när de är betydelsefulla, till att förklara revisorns slutsatser och underbygga bedömningens kvalitet. Sådana frågor är särskilt intressanta för dem som är ansvariga för att gå igenom revisionsdokumentationen.

RI har vid kvalitetskontrollen funnit vissa brister i dokumentationen av väsentliga granskningsområden och obligatoriska åtgärder i revisionen. Ställningstaganden och slutsatser baserade på utförda granskningsåtgärder har inte alltid dokumenterats på ett tydligt och överskådligt sätt. RI har vid sina uppdragsgenomgångar kunnat förstå hur granskningen har utförts och vilka slutsatser som dragits, dock har detta kunnat ske först efter kompletterande samtal med ansvarig revisor. RI har efter att ha erhållit denna kompletterande information funnit att de ställningstaganden och slutsatser som revisorn kommit fram till är godtagbara. RI återger nedan några områden där dokumentationen har behövt kompletteras.

- Dokumentation från diskussioner inom revisionsteamet vid planeringsmöten och vid möten med företagsledningarna om risker för oegentligheter har i två uppdrag varit ytterst knapphändig. I ett annat uppdrag har revisorn bedömt risken för oegentligheter i intäktsredovisningen som betydande. I samband med planeringsmötet diskuterade revisionsteamet ett antal motiv till att felaktigheter kan uppstå som en följd av oegentligheter utan att dokumentera på vilket sätt manipulationer kan gå till. Vidare har inte teamet dokumenterat sin förståelse av kontrollmiljön och kontrollaktiviteter relevanta för den identifierade risken. Enligt ISA ska den ansvarige revisorn gå igenom dokumentationen från granskning av betydande risker. Detta har inte revisorn gjort i detta fall.

- I ett finansiellt företag redovisas väsentliga finansiella tillgångar i form av obligationer och räntebärande instrument. Denna typ av tillgångar får normalt anses innehålla en förhöjd risk för oegentligheter och fel. Det kan vara risker för otillåtet förfogande, otillåten pantsättning, otillåten exponering för motpartsrisk mm. Existensen av innehaven verifierades med utgångspunkt från internt bevarade revisionsbevis i form av köpnotor och inte med stöd av avstämningar mot tredje part (t.ex. clearinginstitut), vilket hade gett starkare revisionsbevis när det gäller denna typ av fungibla tillgångar. RI anser att dokumentationen beträffande beskrivningar av företagsövergripande kontroller och ansvars- och arbetsfördelning inom funktionen som fattar placerings- och avvecklingsbeslut och hur denna funktion övervakas av Riskkontroll och Compliance varit otillräcklig.
- I samma finansiella företag som ovan redovisas utlåning till kreditinstitut till materiella belopp. I likhet med ovan bedömer RI att dokumentationen beträffande beskrivningar av den interna kontrollen rörande hanteringen av utlåning till kreditinstitut och hur den genomförda granskningen kopplar till revisionsteamets kunskap om den interna kontrollen varit otillräcklig.
- I ett uppdrag har revisorn i dokumentationen avseende granskning av efterföljande händelser noterat att frågor har ställts till ekonomichef och verkställande direktör. Av dokumentationen går inte att utläsa vilka frågor som ställts och vilka svar som revisorn erhållit.
- När revisorn använder en typ-2 rapport⁴ som revisionsbevis för att en servicebyrås kontroller fungerar behöver revisorn enligt ISA 402 *Revisorns överväganden*

⁴ Rapport om beskrivningen och utformningen av samt funktionen hos servicebyrås kontroller – en rapport som innehåller följande:

i. En beskrivning, upprättad av servicebyrås företagsledning, av servicebyrås system, kontrollmål och tillhörande kontroller, deras utformning och införande per ett visst datum eller för en viss period och, i vissa fall, deras funktion under en viss period.

ii. En rapport av servicebyrås revisor avsedd att ge ett bestyrkande med rimlig säkerhet och som innefattar följande:

a. Hans eller hennes uppfattning om beskrivningen av servicebyrås system, kontrollmål och tillhörande kontroller, hur lämplig utformningen av kontrollerna är när det gäller att uppnå de angivna kontrollmålen samt kontrollernas funktion.

vid revision av företag som anlitar en servicebyrå p. 17 avgöra om rapporten från servicebyråns revisor ger tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis om kontrollernas effektivitet som stöd för den riskbedömning som revisorn gjort genom att utvärdera informationen i rapporten i förhållande till de processer inom användarföretaget som ska granskas. Gjorda ställningstaganden ska dokumenteras. I ett uppdrag har en sådan rapport inhämtats. Rapporten har utvärderats av en specialist i revisionsteamet som har föreslagit kompletterande granskningsåtgärder med anledning av, i rapporten, noterade svagheter rörande generella kontroller i IT (ITGC). Av dokumentationen kan inte utläsas hur ansvarig revisor hanterat specialistens bedömningar.

- I ett uppdrag redovisar bolaget aktiverade utvecklingsutgifter uppgående till ett väsentligt värde. Någon nedskrivningsprövning av posten har inte utförts av bolaget och följaktligen inte granskats av revisorerna. Revisorn uppger att det inte fanns några indikationer på någon värdenedgång och att man har haft fokus på frågan om fortsatt drift. Man har sett till helheten av bolagets förmåga till att fortsätta verksamheten. Granskningen av aktiverade utvecklingsutgifter har av detta skälet begränsats till en avstämning av posten mot anläggningsregister, kontroll av eventuella aktiveringar under räkenskapsåret samt kontroll av redovisade avskrivningar. Mot bakgrund av bolagets lönsamhetsproblem borde revisorn tydligare ha dokumenterat sina överväganden och bedömningar av att det inte fanns indikationer på värdenedgång av posten.

4.3 Uppdragsanknuten kvalitetskontroll

De områden som den särskilde kvalitetsgranskaren har att engagera sig i framgår av ISA 220 *Kvalitetskontroll för revision av finansiella rapporter* p. 20 och p. 21 och utgörs bl.a. av de väsentliga momenten i revisionens genomförande som planering, riskbedömningar, utvärdering och rapportering. Kvalitetsgranskaren ska också diskutera andra betydelsefulla frågor med den ansvarige revisorn. I noterade företag ska kvalitetskontrollanten överväga revisionsföretagets och revisorns opartiskhet och självständighet och om

b. En beskrivning av den granskning av kontroller som servicebyråns revisor har utfört och resultaten av denna.

vederbörliga konsultationer ägt rum i svåra eller tvistiga frågor. Kvalitetskontrollanten ska lägga ned tillräckligt med tid på sin uppgift. Av nämnda ISA p. 19 framgår även att den ansvarige revisorn, vid revision av börsnoterade företags finansiella rapporter, inte ska datera revisors rapport innan kvalitetskontrollen är utförd.

RI konstaterar att den särskilde kvalitetsgranskaren (hos PwC benämnd QRP) har utfört genomgång i samtliga uppdrag, i vilka det funnits krav på detta (sju av de kvalitetskontrollerade uppdragen), och upprättat och signerat en checklista. Utöver detta finns det, i fyra av uppdragen, få spår av vilka väsentliga frågor som QRP och ansvarig revisor har diskuterat, trots att det i bolagen fanns flera väsentliga frågeställningar rörande t.ex. fortsatt drift, nedskrivningsprövningar av immateriella anläggningstillgångar, aktivering av utvecklingsutgifter, väsentliga förvärv och förstagångsrevision. I ett av nämnda uppdrag är inte heller den checklista som är obligatorisk att använda ifylld. Checklistan har dessutom signerats av QRP efter det att årsredovisningen och revisionsberättelsen avgavs. Ansvarig revisor har hänvisat till tekniska problem med revisionsverktyget som ledde till att QRP inte kunde göra en s.k. sign-off som bekräftelse på utfört arbete i rätt tid. RI anser att ansvarig revisor, under dessa omständigheter, skulle ha tillsett att inhämta en bekräftelse på annat sätt, t.ex. genom ett dokument skapat utanför revisionsverktyget.

För samtliga fyra uppdrag anser RI att dokumentationen över QRP:s arbete varit bristfällig. RI bedömer att rätt använd är den särskilde kvalitetsgranskaren ett av de mest verkningsfulla kvalitetshöjande instrumenten. En viktig förutsättning är att ansvarig revisor på uppdraget och den utsedde särskilde kvalitetsgranskaren gör rätt saker i rätt tid och att dokumentationen av de insatser, bedömningar och slutsatser som den särskilde kvalitetsgranskaren svarar för blir tydligt dokumenterade.

4.4 Utformning av revisionsberättelsen

Enligt ISA 700 *Bilda sig en uppfattning och uttala sig om finansiella rapporter* p. 30 ska revisionsberättelsen beskriva för revisionen särskilt betydelsefulla områden (SBO). Enligt ISA 701 *Kommunikation om särskilt betydelsefulla områden* p. 9 a avses här områden med högre bedömda risker för väsentliga felaktigheter, eller betydande risker som

identifierats enligt ISA 315 *Identifiera och bedöma riskerna för väsentliga felaktigheter genom att förstå företaget och dess miljö*.⁵

I två av uppdragen har revisorn bedömt att det finns ett antal områden med förhöjda risker och att dessa därför är att beteckna som SBO. I ett uppdrag hade revisorn, i sin riskbedömning, noterat att frågan om fortsatt drift var ett betydelsefullt område utan att detta går att utläsa av revisionsberättelsen. Av avgörande betydelse för bolagets förmåga till fortsatt drift var främst säkerställande av lånefinansiering, utveckling av kontraktportfölj samt ledningens prognosförmåga av bolagets framtida resultat och ställning, främst avseende utvecklingen i ett dotterbolag. Sammantaget anser RI att det under dessa omständigheter varit motiverat att revisorn i sin revisionsberättelse hade beskrivit detta som ett för revisionen särskilt betydelsefullt område och fäst uppmärksamheten på viktiga aspekter rörande frågan om fortsatt drift.

I ett annat uppdrag framgår att revisorn i sin riskbedömning har identifierat ett antal områden som bedömts vara SBO. I revisionsberättelsen redovisas endast ett av dessa områden. Det går inte av dokumentationen att utläsa motiveringar till revisorns bedömning av skälen till att de andra områden som ursprungligen hade identifierats som SBO i planeringen hade valts bort. Av ISA 701 p. 18 framgår att revisorn i sin dokumentation, i tillämpliga fall, ska redovisa den logiska grunden för att inte i revisionsberättelsen kommunicera en fråga som fastställts vara ett SBO.

I ett tredje uppdrag är revisionsberättelsen utformad som om det var revisionsföretaget som var utsedd revisor. I det aktuella uppdraget var revisorn personligt vald.

4.5 Koncernrevisioner

Enligt ISA 600 *Särskilda överväganden – revision av koncernredovisningar* ska revisorn inhämta tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende koncernenheternas finansiella information och konsolideringsprocessen för att kunna göra ett revisionsuttalande om huruvida koncernredovisningen i alla väsentliga avseenden har upprättats enligt det tillämpliga ramverket för finansiell rapportering. RI har i två av de kvalitetskontrollerade uppdragen noterat brister.

⁵ Jfr artikel 10 i EU-förordningen.

- I ett uppdrag har revisorn bedömt att ett dotterbolag inte behövde granskas med hänvisning till att redovisningen av intäkter och kundfordringar hanterades av moderbolaget och att betalningarna sköttes av moderbolaget. Dotterbolaget redovisade ett antal, för koncernen, väsentliga poster som likvida medel och varulager som inte har blivit granskade i tillräcklig omfattning.
- I ett uppdrag har koncernrevisorn i hög grad förlitat sig på den rapportering som erhållits från enhetsrevisorn, utan att i tillräcklig omfattning ha förvissat sig om att den granskning som enhetsrevisorn utförde var tillräcklig. Dotterbolaget var förvärvat under det aktuella räkenskapsåret, vilket utgör ett ytterligare skäl till att ansvarig revisor borde ha vidtagit ytterligare granskningsåtgärder i syfte att säkerställa att de inrapporterade siffrorna rörande dotterbolagets resultat och ställning var korrekta och fullständiga. Vidare förefaller koncernrevisorns granskning av förvärvsbalansen ha varit otillräcklig.

4.6 Oberoendebekräftelser

Av artikel 6 (2) a EU-förordningen (537/2014/EU)⁶ ska revisorn årligen till revisionsutskottet skriftligen försäkra sitt oberoende samt redogöra för vilka övriga tjänster än revisionstjänster som tillhandahållits bolaget. Hur denna skriftliga försäkran kan utformas anges i FAR:s uttalande EtikU 9, *Revisorns kommunikation med andra bolagsorgan*, punkten 4.10 *Revisorns skriftliga försäkran*.⁷

I ett uppdrag har revisorn uppgett att en muntlig bekräftelse hade lämnats till styrelsen. Enligt den ovan angivna bestämmelsen i EU-förordningen ska revisorn skriftligen försäkra sitt oberoende. Denna bekräftelse bör enligt RI, för att motsvara förordningens krav, vara undertecknad av den person som avger försäkran.

I ett annat uppdrag har en av medlemmarna i revisionsteamet inte bekräftat sitt oberoende inför den slutliga bedömningen av oberoendet inför påskrift av revisionsberättelsen. Revisorn har uppgett att den aktuella teammedlemmens uppgift var

⁶ Motsvarande regler fanns före den 17 juni 2016 i 9 kap. 6 b § aktiebolagslagen (2005:551).

⁷ Motsvarande regler fanns före februari 2016 i FAR:s uttalande EtikU 9, *Revisorns kommunikation med andra bolagsorgan*, punkten 4.1.4 *Revisorns skriftliga försäkran*.

begränsad till att granska lagerinventeringen och att denne inte hade tillgång till revisionsdatabasen. Av ISA 260 *Kommunikation med ansvariga för företagets styrning* p. 17a framgår att revisorn ska göra ett uttalande om att uppdragsteamet och andra berörda i revisionsföretaget har följt relevanta yrkesetiska krav. RI anser att revisorn i detta fallet skulle ha tillsett att samtliga medlemmar i uppdragsteamet hade bekräftat sitt oberoende.

4.7 Varulager

I flera av de kvalitetskontrollerade uppdragen utgör varulager en väsentlig post i balansräkningen, där räkenskapspåståendena existens och värdering ofta innehåller en förhöjd risk för väsentliga fel.

I ett uppdrag värderades lager till standardpriser (kalkylpriser). RI har noterat att bolaget under räkenskapsåret erhållit bonus från leverantörer (mängdrabatter) om cirka 54 mnkr, vilket motsvarar ca fem procent av kostnad för sålda varor. Vidare noterar RI att standardpriser i lager var högre än faktiska inköpspriser. Totalt för räkenskapsåret uppgick denna skillnad till cirka 20 mnkr, vilket motsvarar ca två procent av kostnad för sålda varor. RI anser att revisorn inte i tillräcklig omfattning uppmärksammat dessa omständigheter och inte heller bedömt hur detta skulle ha påverkat värdet av lager vid bokslutstillfället.

I ett annat uppdrag har revisorn inte utfört något pristest med hänvisning till att lagret omsätts snabbt. RI anser inte att detta utgör ett skäl till att helt utelämna granskning av att lager blivit korrekt värderat.

4.8 Intäktsredovisning

I ett uppdrag har teamet för granskningen av intäkter valt en substansinriktad granskningsansats bland annat på grund av att kontrollsystemen inte varit färdigutvecklade. Utöver viss analytisk granskning har detaljgranskning skett av bokföringsordrar samt genom inhämtande av saldobesked från en större kund och genom betalningsuppföljning. Vidare har detaljgranskning utförts av ett urval av bokförda och betalda intäkter mot fakturor, dock inte att bolaget har fakturerat rätt pris och rätt kvantitet. Tester av avklipp mot leveransdokument (följesedlar/fraktsedlar) har inte utförts. Detta innebär att tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis delvis saknades för att alla leveranser blivit fakturerade (räkenskapspåståendet fullständighet),

för att bolaget fakturerat rätt pris och rätt kvantitet (räkenskapspåståendet riktighet) och för att intäkterna bokförts i rätt period (räkenskapspåståendet avklipp).

4.9 Sammanfattande rekommendationer

RI har ovan redovisat vissa brister rörande dokumentation (se avsnitt 4.2). RI *rekommenderar* att PwC vidtar åtgärder för att förbättra dokumentationen i uppdragen avseende i nämnda avsnitt beskrivna dokumentationsbrister.

RI har vidare redovisat vissa uppdragsspecifika brister där revisionskvaliteten kan förbättras (se avsnitt 4.3 – 4.8). RI *rekommenderar* PwC att i den interna utbildningen och i andra former av erfarenhetsutbyten uppmärksamma dessa frågeställningar samt att dessa även blir föremål för fokus i såväl den uppdragsanknutna kvalitetskontrollen som inspektioner inom ramen för revisionsföretagets kvalitetskontrollsystem.

5 Avslutning av kvalitetskontrollen

RI har slutfört sin systembaserade kvalitetskontroll av det registrerade revisionsbolaget PwC AB och sin uppdragsbaserade kvalitetskontroll av nio utvalda revisorer verksamma inom revisionsföretaget.

RI:s sammanfattande bedömning är att revisionsföretagets riktlinjer och rutiner i allt väsentligt är av god kvalitet och att revisionskvaliteten i de utförda revisionsuppdragen överlag har varit tillfredsställande.

När det gäller de iakttagelser och rekommendationer som redovisats i denna promemoria föreläggs PwC AB att senast den 9 februari 2018 till RI ge in en skriftlig redogörelse för vilka åtgärder som vidtagits eller planeras.